

Anekant Education Society's
TULJARAM CHATURCHAND COLLEGE
Of Arts, science & Commerce, Baramati, Dist – Pune (M)
(Autonomous College)
DEPARTMENT OF PHILOSOPHY
Paper Code: PHIL 1201 MORAL PHILOSOPHY

[Question Bank]

१) खाली दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडा.

१) Ethics हा शब्द Ethos ह्या शब्दावरून आला आहे

अ) ग्रीक ब) लॅटिन क) संस्कृत

२) पाश्चात्य परंपरेनुसार नैतिक तत्त्वज्ञानाचा उदय ----- देशामध्ये झाला.

अ) अमेरिका ब) ग्रीस क) भारत

३) नीतिशास्त्र म्हणजे "रूढी अथवा नीतिमत्ता यांचे शास्त्र" -----

अ) विलियम लिली ब) पॉल्सन् क) सिन्हा

४) पाश्चात्य नीतिशास्त्राचे प्रणेते ----- आहे

अ) ऍरिस्टोटल ब) प्लेटो क) देकार्त

५) नीतिशास्त्र ----- आचरणाच्या आदर्शाचे शास्त्र आहे.

अ) प्राणी ब) वेड्या व्यक्ती क) मानवी

६) Right (योग्य) हा शब्द ----- भाषेतील Rectus या शब्दापासून आला आहे.

अ) इंगजी ब) लॉटिन क) संस्कृत

८) नैतिक तत्त्वज्ञानाच्या प्रमुख ----- शाखा आहे

अ) तीन ब) चार क) पाच

९) यामध्ये ----- ऋण नाही

अ) देव ऋण ब) पितृ ऋण क) ग्राम ऋण

१०) ऋतची संरक्षण देवता ----- आहे

अ) वरून ब) अग्नी क) चंद्र

११) ऋषी ऋणास ----- असे म्हटले जाते

अ) देव ऋण ब) पितृ ऋण क) गुरु ऋण

१२) परम पुरुषार्थ ----- आहे

अ) मोक्ष ब) धर्म क) काम

१३) धर्म, अर्थ ----- मोक्ष हे चार पुरुषार्थ आहे

अ) मोक्ष ब) धर्म क) काम

१४) एकूण ----- वर्ण मानली जातात

अ) दोन ब) चार क) सहा

१५) जे आचरण नैतिक निमानुसार घडते, ते ----- असते

अ) अनुचित ब) उचित क) दोनःही

१६) प्रसिद्ध तत्त्ववेत्ता कान्ट याने कर्तव्याची विभागणी ----- भागात केली आहे

अ) दोन ब) तीन क) चार

१७) शिक्षेविषयी ----- उपपत्त्या आहेत

अ) दोन ब) तीन क) चार

१८) -----या उपपत्ती नुसार, शिक्षेचा उद्देश व्यक्तीच्या चारित्र्यात सुधारणा घडून आणणे, हा आहे.

अ) प्रतिबंधात्मक ब) सुधारणात्मक क) प्रतिशोधात्मक

१९) 'करावे तसे भरावे', हे तत्त्व ----- उपपत्तीत आहे.

अ) सुधारणात्मक ब) प्रतिशोधात्मक क) प्रतिबंधात्मक

२०) गुन्हेगाराने ज्या प्रकारचा गुन्हा केला आहे त्या प्रकारचा गुन्हा इतर लोकांनी करू नये यासाठी ----- उपपत्ती आहे.

अ) प्रतिबंधात्मक ब) सुधारणात्मक क) प्रतिशोधात्मक

२१) निष्काम कर्मयोग ही संकल्पना ----- आहे

अ) कान्ट ब) भगवदगीता क) जैन धर्म

२२) 'कर्मण्येवाधिकारस्ये मा फलेषु कदाचन ' हे वाक्य ----- चे आहे

अ) लोकमान्य टिळक ब) भगवदगीता क) कान्ट

२३) जैन दर्शनाचे चौवीसावे तिर्थकार ----- आहे

अ) उमास्वामी ब) पार्श्वनाथ क) वर्धमान महावीर

२४) जैन दर्शनात मोक्ष मार्गाला ----- म्हटले आहे

अ) त्रिरत्न ब) स्यादवाद क) अनेकांतवाद

२५) सद्गुण म्हणजे ज्ञान हे वचन ----- चे आहे

अ) सॉक्रेटिस ब) प्लेटो क) ऍरिस्टोटल

२६) 'स्वेच्छने कोणताही मनुष्य चुकिचे वर्तन करत नाही ' हे वाक्य ----- चे आहे

अ) सॉक्रेटिस ब) प्लेटो क) ऍरिस्टोटल

२७) ग्रीक तत्त्वज्ञानात ऍरिस्टोटल हा ----- शिष्य मानला जातो

अ) सॉक्रेटिस ब) प्लेटो क) थेल्स

२८) मूलभूत सद्गुण हि संकल्पना ----- आहे

अ) सॉक्रेटिस ब) प्लेटो क) ऍरिस्टोटल

२९) 'तीव्र सुखापेक्षा सौम्ये सुखे चांगली' हे ----- वाक्य आहे

अ) सॉक्रेटिस ब) प्लेटो क) एपिक्युरियस

३०) प्लेटोचे महत्वाचे ----- सद्गुण आहे

अ) तीन ब) चार क) पाच

प्रश्न २ एका वाक्यात उत्तरे लिहा

१. नीतिशास्त्र म्हणजे काय ?

२. साध्य मूल्यांना काय म्हटले जाते?

३. मूल्याचे दोन प्रकार कोणते?

४. नैतिक तत्त्वज्ञानाच्या कोणत्याही चार शाखा सांगा ?

५. निष्काम कर्मयोग म्हणजे काय ?

६. जैनांची त्रिरत्न संकल्पना सांगा?

७. चार वेद कोणते?

८. भगवतगीतेत मनुष्याचे कोणते दोन भेद सांगितले आहेत ?

९. ऋणाचे तीन प्रका रसांगा ?
१०. ऋत म्हणजे काय?
११. चार पुरुषार्थ कोणते ?
१२. धर्म म्हणजे काय ?
१३. जैनांनी कोणती पाच व्रते सांगितली आहेत?
१४. प्लेटोचे चार मूलभूत सदगुण कोणते?
१५. सॉक्रेटिसच्या आडचे नाव काय?
१६. 'स्वइच्छेने कोणताही मनुष्य चुकीचे व अनिष्ठ वर्तन करत नाही असे कोणी म्हटले आहे?'
१७. ग्रीक तत्वज्ञानातील कोणतीही एक गुरु शिष्य परंपरा सांगा ?
१८. धैर्य म्हणजे काय?
१९. नीतीशास्त्रावर पुस्तक लिहिणारा पहिला पाश्चात्य विचारवंत कोणता ?
२०. अरिस्टोटलने सांगितलेल्या न्यायाचे दोन प्रकार कोणते ?
२१. अरिस्टोटलने कोणती कल्पना मांडलेली आहे?
- २२) उचित कशाला म्हणतात?
- २३) कांटची कोणती कल्पना प्रसिद्ध आहे ?
- २४) कर्तव्य म्हणजे काय?
- २५) न्याय म्हणजे काय?
- २६) संकल्प स्वातंत्र्याबाबत नीतिशास्त्रात कोणते तीन सिद्धांत प्रसिद्ध आहे?
- २७) अर्बनच्या मते नीतिस्वातंत्र्याची व्याख्या सांगा

- २८) प्रतिबंधात्मक शिक्षा म्हणजे काय?
- २९) सुधारणावादी शिक्षेचा अर्थ सांगा आहे
- ३०) ' करावे तसे भरावे ' हे तत्त्वं कोणत्या शिक्षेत

प्रश्न ३) टिपा लिहा.

- १) नैतिक तत्त्वज्ञानाचे स्वरूप
- २) मूल्य संकल्पना
- ३) नैतिक तत्त्वज्ञानाच्या शाखा
- ४) वर्णनात्मक आणि आदर्शी शास्त्र
- ५) अधिनीतिशास्त्र आणि उपयोजित नीतिशास्त्र
- ६) ऋत संकल्पना
- ७) ऋण संकल्पना
- ८) पुरुषार्थ
- ९) निष्काम कर्मयोग - भगवदगीता
- १०) त्रिरत्न - जैन दर्शन
- ११) सॉक्रेटिस
- १२) प्लेटो - मूलभूत सदगुण
- १३) सदगुण - ऍरिस्टोटल
- १४) सदगुण संकल्पना

- १५) एपिक्युरियस - स्व-सुखवाद
- १६) युक्त अथवा उचित
- १७) कर्तव्य
- १८) स्वातंत्र्य
- १९) शिक्षा
- २०) प्रतिबंधात्मक उपपत्ती
- २१) सुधारणावादी उपपत्ती
- २२) प्रतिशोध उपपत्ती
- २३) शिक्षकांची कर्तव्य आणि जबाबदारी
- २४) विद्यार्थ्यांची कर्तव्य आणि जबाबदारी

प्रश्न ४) थोडक्यात उत्तरे लिहा.

- १) नैतिक तत्त्वज्ञानाच्या कोणत्याही तीन व्याख्या सांगा.
- २) नीतिशास्त्राचे स्वरूप थोडक्यात सांगा
- ३) तथ्य म्हणजे काय?
- ४) मूल्य संकल्पनेतील साध्य मूल्य आणि साधन मूल्य फरक सांगा
- ५) नैतिक तत्त्वज्ञानाच्या प्रमुख चार शाखा सांगा.
- ६) वर्णनात्मक शास्त्र म्हणजे काय?
- ७) अधिनीतिशास्त्र आणि उपयोजित नीतिशास्त्र थोडक्यात माहिती द्या

- ८) ऋत संकल्पना स्पष्ट करा
- ९) ऋण संकल्पना स्पष्ट करा
- १०) ऋण संकल्पनेतील कोणतेही तीन ऋण सांगा
- ११) पुरुषार्थ विषयी थोडक्यात माहिती द्या
- १२) भगवद्गीतेतील निष्काम कर्मयोग सांगा
- १३) निष्काम कर्मयोग म्हणजे काय?
- १४) त्रिरत्न संकल्पना स्पष्ट करा
- १५) जैनांनी सांगितलेले त्रिरत्न कोणते आहे?
- १६) 'सद्गुण म्हणजे ज्ञान " हि सॉक्रेटिसची उक्ती स्पष्ट करा
- १७) प्लेटोची मूलभूत सद्गुण संकल्पना थोडक्यात सांगा
- १८) प्लेटोने सांगितल्याले मूलभूत सद्गुण किती व कोणते?
- १९) ऍरिस्टोटलची सद्गुण संकल्पना सांगा
- २०) एपिक्युरियसचा स्व-सुखवाद सांगा
- २१) युक्त अथवा उचित संकल्पना स्पष्ट करा
- २२) कर्तव्य म्हणजे काय
- २३) स्वातंत्र्य विषयी तुमचे विचार सांगा
- २४) स्वातंत्र्य संकल्पना स्पष्ट करा
- २५) शिक्षेची उपपत्ती विषयी तुमचे विचार सांगा
- २६) प्रतिबंधात्मक उपपत्ती विषयी माहिती द्या

- २७) सुधारणावादी उपपत्ती विषयी माहिती द्या
- २८) प्रतिशोध उपपत्ती विषयी माहिती द्या
- २९) शिक्षकांची कर्तव्य आणि जबाबदारी थोडक्यात सांगा
- ३०) विद्यार्थ्यांची कर्तव्य आणि जबाबदारी थोडक्यात सांगा

प्रश्न ५) दीर्घोत्तरी प्रश्न

- १) तुम्ही अभ्यासलेल्या नीतिशास्त्रावर माहिती द्या
- २) आपल्या आयुष्यावर नीतिशास्त्राचा कसा प्रभाव पडत जातो त्यावर चर्चा करा .
- ३) नीतिशास्त्र म्हणजे काय? व्याख्या, स्वरूप व शाखा स्पष्ट करा
- ४) पुरुषार्थ संकल्पना स्पष्ट करून ऋत, ऋण, विषयी माहिती द्या.
- ५) निष्काम कर्मयोगाचे भगवद्गीतेतील महत्त्व विषद करा
- ६) जैनांची त्रिरत्न संकल्पना सविस्तर स्पष्ट करा
- ७) सदगुण म्हणजे काय? सॉक्रेटिस, प्लेटो, ऍरिस्टोटल या तीन ग्रीक तत्ववेत्त्यांचे सदगुणा विषयीचे विचार सांगा
- ८) शिक्षेच्या तीन उपपत्त्या स्पष्ट करा
- ९) शिक्षक आणि विद्यार्थी या दोघांची कर्तव्य आणि जबाबदारी या विषयी चर्चा करा